

Beata Warczewska, Barbara Mastalska-Cetera

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

WYZWANIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU TURYSTYKI W PARKU KRAJOBRAZOWYM „DOLINA BARYCZY”

Streszczenie: Park Krajobrazowy „Dolina Baryczy” został utworzony w 1996 r. dla ochrony wyjątkowych walorów przyrodniczo-krajobrazowych. Rozwijały się one przy jednoczesnym zagospodarowywaniu obszaru w wyniku prowadzenia gospodarki rolnej, pasterskiej oraz hodowli ryb. Wiele z nich wykształciło się na siedliskach tworzonych w wyniku działalności człowieka. Różnorodność przyrodnicza oraz bliskość dużych aglomeracji sprzyja rozwojowi społeczno-gospodarczemu regionu. W zasięgu Parku znajduje się 7 gmin województwa dolnośląskiego, które są zróżnicowane pod względem oferty turystycznej. Postępujący rozwój usług turystycznych może wpłynąć negatywnie na posiadane zasoby przyrodnicze Parku. W pracy przedstawiono podstawowe dane dotyczące zagospodarowania turystycznego regionu oraz określono wyzwania na rzecz zrównoważonego rozwoju turystyki na tym terenie.

Słowa kluczowe: turystyka, turystyka zrównoważona, park krajobrazowy.

1. Wstęp

Turystyka jest formą aktywności ludzkiej i ważnym działem gospodarki światowej. Aktywność turystyczna przejawia się w zespole czynności polegających na podjęciu podróży i przebywaniu poza normalnym otoczeniem, w celach wypoczynkowych, służbowych, poznawczych lub innych; z wyłączeniem podróży, których celem jest podjęcie pracy zarobkowej [*Turystyka w województwie...*]. Popyt na rynku turystyki i podróży zwiększa się systematycznie od drugiej połowy XX wieku. Wszystko wskazuje na to, że tendencja ta się utrzyma [Pender, Sharpley 2008, s. 25]. W dobie globalizacji szczególnie duży przyrost liczby podróżujących występuje w ruchu międzynarodowym. Przyczyniło się do tego upowszechnienie przewozów pasażerskich (samochód, samolot). Ruch turystyczny nabiera wymiaru masowego. Podróże i turystyka w dużym stopniu oddziałują na sytuację gospodarczą obszarów atrakcyjnych turystycznie. Niektóre z tych obszarów utrzymują się głównie z turystyki. Jednak oddziaływanie nadmiernego ruchu turystycznego na środowisko (szczególnie przyrodnicze) może wywołać skutki negatywne. Gwałtowny wzrost ruchu turystycznego (szczególnie międzynarodowego) wywołał potrzebę uwzględnienia kosztów społecznych i środowiskowych. Na początku lat 80. ubiegłego wieku OECD opubli-

kowała raport, w którym stwierdzono, że niekontrolowany rozwój turystyki może spowodować zachwianie całego ekosystemu ziemskiego [Pender, Sharpley 2008, s. 314]. Nowe podejście do zarządzania turystyką, uwzględniające pojemność środowiska, zmierza w kierunku turystyki zrównoważonej.

Celem artykułu jest identyfikacja wyzwań stojących przed ukierunkowaniem rozwoju turystyki tego obszaru zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju w oparciu o analizy danych dotyczących zagospodarowania turystycznego Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy”.

2. Zrównoważony rozwój turystyki

Koncepcja zrównoważonego rozwoju turystyki stała się nowym paradygmatem dla branży turystycznej, a jej podstawową zasadą jest ograniczanie szkodliwego wpływu na środowisko, które stanowi kluczowy składnik produktu turystycznego. Utrzymanie go na poziomie wymaganej atrakcyjności jest niezbędnym warunkiem funkcjonowania turystyki. Szczególnie komponenty kulturowe i przyrodnicze środowiska mają związek z turystyką. Wartość oferty turystycznej zależy od dobrej jakości środowiska naturalnego, różnorodności kulturowej oraz relacji międzyludzkich, a także poczucia bezpieczeństwa i poziomu dobrobytu. Źle planowana i zarządzana turystyka może spowodować degradację tych wartości. Celem zrównoważonego rozwoju turystyki jest stworzenie równowagi między potrzebami turystów a dobrem społeczności lokalnych i środowiska (zwłaszcza przyrodniczego i kulturowego), redukcja konfliktów i uznawanie wzajemnej zależności [*Działania na rzecz...* 2007, s. 4]. Według Grupy ds. Zrównoważonego Rozwoju Turystyki należy kierować się następującymi zasadami:

- zarządzanie turystyką, jako wielosektorową i wieloaspektową dziedziną gospodarki, musi być wyważone i zintegrowane z pozostałymi sektorami, szczególnie w zakresie wpływu na społeczeństwo i środowisko naturalne;
- planowanie w turystyce ma być długoterminowe, uwzględniające potrzeby przyszłych pokoleń i zapewniające kontynuację działań w przyszłości;
- poziom, tempo i kierunek rozwoju turystyki powinny być dostosowane do zasobów i pojemności środowiska oraz potrzeb społeczności lokalnych;
- zrównoważony rozwój turystyki wymaga zaangażowania wszystkich zainteresowanych stron w podejmowaniu i realizacji decyzji;
- należy upowszechniać wiedzę i doświadczenia dotyczące trendów w rozwoju turystyki i sposobów jej oddziaływania (przykłady dobrych praktyk), aby polityka i kierunki działań były wspólne dla całej Europy;
- w celu uniknięcia wywołania szkód w środowisku lub społecznych należy, kierując się zasadą ostrożności, przeprowadzić ocenę oddziaływania i zastosować odpowiednie działania zapobiegawcze;
- ceny powinny odzwierciedlać rzeczywiste koszty, także społeczne. Negatywne skutki związane z zanieczyszczeniem upoważniają do pobierania opłat, szczególnie za dodatkowe udogodnienia;

- należy określić pojemność danego obszaru i tam, gdzie jest to konieczne, ograniczać rozwój turystyki i liczbę turystów;
- wpływ i oddziaływanie turystyki muszą być stale monitorowane, tak aby możliwe było wprowadzenie zmian i ulepszeń [Agenda dla zrównoważonej... 2007, s. 6, 7].

Na obszarach cennych przyrodniczo, a szczególnie tych podlegających ochronie, należy rozwijać turystykę, która tylko w niewielkim stopniu oddziałuje na środowisko przyrodnicze, w tym na podlegające ochronie gatunki roślin i zwierząt. Turystykę taką nazywamy ekoturystyką [Zaręba 2006, s. 48]. Podstawowe cechy wyróżniające ekoturystykę to: możliwość aktywnego i dogłębnego zwiedzania obszarów o wybitnych walorach przyrodniczych i kulturowych, dbałość o harmonię ekosystemów przyrodniczych i odrębność kulturową lokalnych społeczności oraz przynoszenie realnych korzyści miejscowej ludności [Zaręba 2006, s. 49].

3. Charakterystyka i zagospodarowanie turystyczne Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy”

Park Krajobrazowy „Dolina Baryczy” (PK „Dolina Baryczy”) zlokalizowany jest w granicach dwóch województw, w województwie dolnośląskim, w jego części północno-wschodniej, znajduje się 70 040 ha, znacznie mniej w województwie wielkopolskim, bo 17 000 ha (rys. 1).

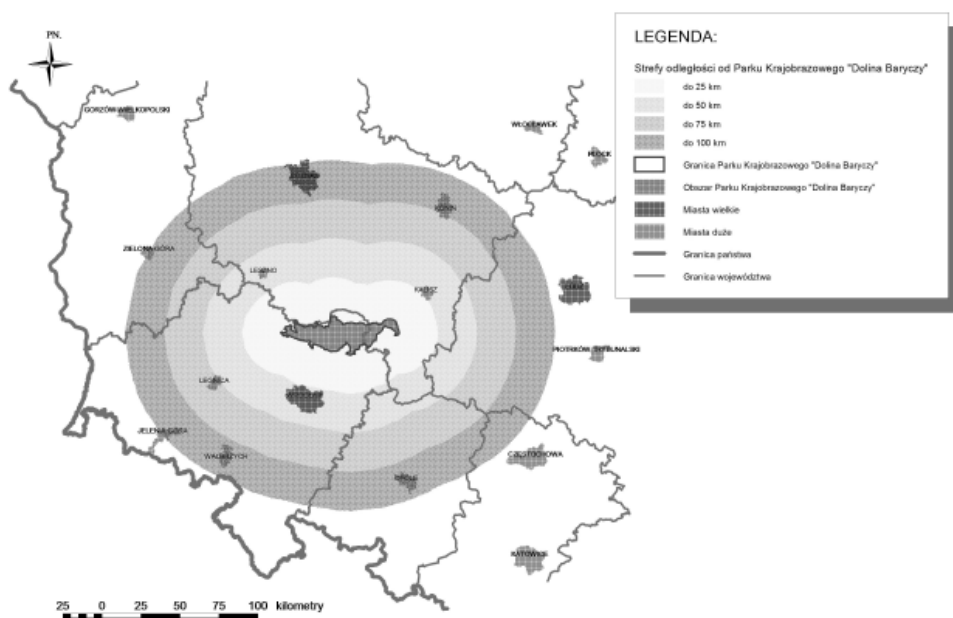

Rys. 1. Położenie Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy” na obszarze dziesięciu gmin

Źródło: opracowanie własne.

Park został powołany w czerwcu 1996 r. W obszarze PK „Dolina Baryczy” znajdują się rezerwy przyrody, a znaczna jego część objęta jest dodatkowo siecią obszarów Natura 2000. Przyroda w Dolinie Baryczy jest bardzo różnorodna i bogata, szczególnie w gatunki ptaków¹. Zbyt intensywne użytkowanie tego obszaru może spowodować zniszczenie unikalnych ekosystemów i trwale negatywne przekształcenia wyjątkowo pięknego krajobrazu.

Duże znaczenie w rozwoju społeczno-gospodarczym opisywanego obszaru ma jego położenie na mapie Polski. W strefie odległości do 50 km leży: Wrocław, Kalisz i Leszno (rys. 2). Kolejne duże miasto – Poznań – znajduje się w strefie odległości do 100 km. Z kierunku południe – północ obszar PK przecina droga krajowa nr 15, biegnąca od Trzebnicy. Opisana lokalizacja stanowi bardzo dobre uwarunkowania rozwoju turystyki na tym obszarze.

Rys. 2. Lokalizacja miast w strefach odległości od PK „Dolina Baryczy”

Źródło: opracowanie własne.

PK „Dolina Baryczy” jest największym parkiem krajobrazowym w Polsce. W zasięgu Parku znajduje się 10 gmin:

- w części dolnośląskiej – gminy Cieszków, Krośnice, Milicz, Prusice, Trzebnica, Twardogóra, Żmigród;

¹ O bioróżnorodności Doliny Baryczy można przeczytać na stronie internetowej: <http://pronatura.org.pl>.

- w części wielkopolskiej – gminy Odolanów, Przygodzice, Sośnie.
- Powierzchnia objęta ochroną na terenie tych gmin jest zróżnicowana (tab. 1). Zdecydowanie wyróżnia się gmina Milicz, w której ponad 70% powierzchni gminy jest objęte ochroną w formie parku krajobrazowego.

Tabela 1. Formy ochrony przyrody

Gmina	Powierzchnia gminy	Powierzchnia chroniona			
		rezerwy przyrody	parki krajobrazowe	obszary chronionego krajobrazu	użytki ekologiczne
		w hektarach			
Cieszków	10 083		1 465,0	-	-
Krośnice	170 854	-	12 283,0	-	-
Milicz	43 556	3 947,0	30 591,0	-	31,5
Prusice	16 786		520,0	-	-
Trzebnica	15 798	23,7	767,0	-	21,8
Żmigród	19 996	1 484,6	17 699,4	-	589,0
Twardogóra	29 177	4,2	1 283,0	-	55,3
Odolanów	13 609	-	-	-	-
Przygodzice	16 339	45,9	4 150,0	-	-
Sośnie	18 772	-	7 590,0	-	-

Źródło: opracowano na podstawie [Bank danych regionalnych...]

Gminy województwa dolnośląskiego znajdujące się na terenie Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy” charakteryzuje stosunkowo niski wskaźnik funkcji turystycznej (tab. 2). Wyjątkiem jest gmina Milicz, w której na 1 stałego mieszkańca przypadają 3 miejsca noclegowe (1,7 w województwie dolnośląskim) [Bank danych regionalnych...].

W badanych gminach w końcu lipca 2008 r. funkcjonowało 18 turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania, oferujących 1126 miejsc noclegowych, z których prawie 39% stanowiły miejsca noclegowe całoroczne [Bank danych regionalnych...]. Bazę turystyczną tworzyły 3 obiekty hotelowe (brak jest moteli i pensjonatów) oraz 8 pozostałych obiektów noclegowych (w tym 2 schroniska młodzieżowe, 3 ośrodki wypoczynku sobotnio-niedzielnego, 1 dom pracy twórczej, 1 zespół domków turystycznych oraz 1 pole biwakowe).

W ogólnej liczbie turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania 93,2% stanowiły obiekty całoroczne. Obiekty zbiorowego zakwaterowania dysponowały 1126 miejscami noclegowymi. Najwięcej miejsc noclegowych przypadało na pola biwakowe (300 miejsc), ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego (231 miejsc) oraz schroniska młodzieżowe (150 miejsc), natomiast najmniej – na domy pracy twórczej (28).

W porównaniu ze stanem z końca lipca 2007 r. liczba obiektów turystycznych zbiorowego zakwaterowania oraz liczba miejsc noclegowych uległa zwiększeniu

w 2008 r. w wyniku powstania 2 nowych obiektów w gminie Milicz oferujących 77 miejsc.

Gminy położone na terenie Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy” charakteryzują się znacznym zróżnicowaniem pod względem gęstości bazy noclegowej. Zdecydowanie najwyższą wartością wyróżnia się gmina Milicz, w której na 100 km² przypadało 160 miejsc (tab. 2). W pozostałych gminach w przeliczeniu na 100 km² było od 10 do 40 miejsc.

Wskaźnik rozwoju bazy noclegowej, wyrażony za pomocą liczby osób korzystających z noclegów w obiektach turystycznych w przeliczeniu na jedno miejsce noclegowe, pozwala na wyróżnienie gminy Trzebnica oraz gminy Prusice, w których na 1 miejsce noclegowe przypadało odpowiednio 84 oraz 58 osób korzystających z noclegów.

Tabela 2. Intensywność ruchu turystycznego w gminach w 2007 r.

Gmina	Wskaźnik					
	funkcji turystycznej Baretje'a	intensywności ruchu turystycznego		gęstości		rozwoju bazy noclegowej
		według Schneidera	według Charvata	ruchu	bazy noclegowej	
Milicz	3,0	32,4	130,9	17,9	1,6	11,0
Krośnice	0,5	11,0	47,1	5,0	0,2	20,7
Prusice	0,7	38,1	44,6	22,2	0,4	58,6
Trzebnica	0,4	31,2	36,5	34,2	0,4	84,5
Żmigród	0,3	8,4	35,3	4,3	0,1	29,9

Źródło: opracowano na podstawie [*Turystyka w województwie...*].

W ostatnich latach zauważa się w regionie rozwój gospodarstw agroturystycznych. Według danych statystycznych w 2002 r. jedynie w gminie Milicz w tej formie usług oferowanych było zaledwie 16 miejsc noclegowych (w 3 obiektach) [Bank danych regionalnych...]. Obecnie liczba tych obiektów wzrasta. Jak podaje Uglis, w 2008 r. 15 obiektów spełniało kryterium posiadania czynnego gospodarstwa rolnego [Uglis 2010, s. 248].

Do dyspozycji turystów na obszarze Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy” zostało wytyczonych ponad 200 km szlaków turystycznych, 7 wyznakowanych ścieżek dydaktycznych (w tym 5 w części dolnośląskiej), 3 szlaki rowerowe (Rościślawice – Żmigród, Ruda Sułowska – Biedaszków Wielki, Żmigród – Ruda Sułowska). W nawiązaniu do zapotrzebowania rozwijana jest również turystyka kajakowa. Istnieją możliwości spływu kajakowego na Baryczy, od Odolanowa do Wyszanowa, jak również po jej dopływach: Prądni, Orli i Młynówce Sułowskiej. Rozwija się sieć przystani kajakowych, m.in. w Odolanowie, Potaszni, Miliczu, Żmigrodzie. Atrakcją regionu jest również 130 km szlaku konnego, składającego się z dużej pętli od wschodu na zachód Doliny Baryczy oraz szeregu mniejszych pętli wraz z zaple-

czem. Nowością na terenie PK „Dolina Baryczy” jest żywy szlak turystyczny „Źródło Natury” (szlak rudobarycki), gdzie zamiast tablic na turystów czekają miejscowi przewodnicy. Jest to doskonały sposób na przekazanie wiedzy o regionie, przyrodzie, formach jej ochrony.

4. Wyzwania rozwoju turystyki w Parku Krajobrazowym „Dolina Baryczy” w kontekście wyzwań zrównoważonej turystyki europejskiej

Rozwój sektora turystyki jest ściśle związany ze zrównoważonym rozwojem, dlatego na szczeblu europejskim podjęto działania mające na celu odpowiednie ukierunkowanie turystyki [Działania na rzecz... 2007, s. 5]. Turystyka zrównoważona powinna uwzględniać zasoby środowiska naturalnego, kulturowego, wartości społeczne oraz nie pogarszać jakości życia mieszkańców. Wprowadzenie w życie tej idei wiąże się z identyfikacją problemów, przeszkód oraz określeniem sposobów ich rozwiązywania. Na terenie Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy” zidentyfikowano następujące wyzwania, które uznano za najważniejsze:

- **Sezonowość popytu w turystyce** ma wpływ na problemy ze zrównoważeniem jej rozwoju, ogranicza ona rentowność przedsiębiorstw i ich zdolność do oferowania miejsc pracy przez cały rok. Ze względu na przyrodę PK „Dolina Baryczy” okres największej aktywności turystycznej trwa od początku maja do października (obserwowanie ptaków, zbieranie owoców runa leśnego, grzybów, wakacyjny wypoczynek)². Do zwiększenia popytu poza sezonem może się przyczynić rozwój turystyki biznesowej oraz te formy aktywności, które mogą korzystać z istniejącego zaplecza noclegowego i gastronomicznego. Mogą to być szkolenia, kursy spotkania informacyjne, a także festyny, w organizacji których wykorzystywane będą istniejące pomieszczenia, jak np. festyn kulinarny „specjałów” regionalnych (Dolina Baryczy słynie nie tylko z produkcji karpia, ale też z tradycyjnego pieczywa, miodów, wędlin, soków malinowych). Ze względu na bogate walory przyrodnicze i krajobrazowe oraz dogodną lokalizację Dolina Baryczy jest potencjalnie bardzo dobrym miejscem lokalizacji ośrodków odnowy biologicznej (ośrodki SPA). Wyciszeniu i kontemplacji sprzyja szczególnie aura zima. Preferowanym rodzajem sportu, który mógłby być intensywnie uprawiany w okresie zimy, są przeloty balonem. Dobrym przykładem zapobiegania sezonowości jest otwarte w 2007 r. na terenie gminy Krośnice Centrum Edukacyjno-Turystyczno-Sportowe (CETS), które posiada multimedialne sale konferencyjne, zaplecze gastronomiczne, noclegowe oraz sportowe. Odbywają się w nim konferencje naukowe ogólnopolskie i międzynarodowe, są także organizowane w trakcie roku szkolnego pobyty edukacyjne dla dzieci z wrocławskich szkół podstawowych i gimnazjalnych.

² Informacja uzyskana w wywiadzie bezpośrednim od osób prowadzących gospodarstwa agroturystyczne.

- **Redukcja negatywnego wpływu transportu turystycznego na środowisko** to kolejne wyzwanie. W zrównoważonym rozwoju niezbędne jest m.in. preferowanie ekologicznych środków transportu, a także redukcja zbędnego transportu poprzez integrację przestrzenną (zbliżanie do siebie) różnych funkcji [Rogall 2010, s. 492]. W Parku Krajobrazowym „Dolina Baryczy” powinno się to przejawiać w preferowaniu ruchu pieszego, rowerowego, konnego, wodnego oraz w rozwoju komunikacji zbiorowej. W tym celu należy stworzyć spójny dla całego obszaru system ścieżek pieszych, rowerowych i szlaków wodnych. Ciągłość systemu i jego kontynuacja na obszarze gmin sąsiednich jest warunkiem niezbędnym prawidłowego funkcjonowania.
- Rozwój turystyki w PK „Dolina Baryczy” może się przyczynić do **obniżenia jakości życia** społeczności lokalnych. Niekontrolowany rozwój branży turystycznej, zbyt duża liczba turystów może spowodować obniżenie poczucia bezpieczeństwa, zakłócenie ciszy i spokoju poprzez nadmierny ruch i hałas, przeciążenie urządzeń infrastruktury społecznej. Dość specyficznym nowym zjawiskiem, stanowiącym także zagrożenie, jest niekontrolowany rozwój zabudowy weekendowej i wakacyjnej, jako tzw. drugich domów. Nie są one typowymi obiektami zagospodarowania turystycznego [Kowalczyk, Derek 2010, s. 33]. Domy te są użytkowane tylko przez kilka tygodni rocznie, często lokalizuje się je na dużych działkach (nie oszczędzając przestrzeni), a ich architektura nie pasuje do otoczenia. Zjawisko takie zaburza poczucie ładu przestrzennego i tożsamości miejsca. Jest to problem zarówno społeczny, jak i przestrzenny, związany z kolejnym wyzwaniem.
- **Ograniczenie wykorzystania zasobów i produkcji odpadów.** Z turystyką wiąże się eksploatacja zasobów środowiska (m.in. zużycie wody, energii, przestrzeni), a także wytworzenie śmieci i ścieków. Oszacowano, że turysta zatrzymujący się w hotelu zużywa średnio o ponad 1/3 więcej wody niż stały mieszkaniec [Działania na rzecz... 2007]. Należy zapobiec temu, żeby turystyka była znaczącym i niegospodarnym „użytkownikiem” zasobów środowiska. W Dolinie Baryczy dużym problemem jest pogłębiający się deficyt wody w zlewni rzeki Baryczy [Lubaczewska, Tokarczyk-Dorociak 2008, s. 31], który dotyka nie tylko właścicieli stawów i hodowców ryb, ale także indywidualnych użytkowników. Kolejnym zadaniem w zrównoważonym rozwoju turystyki jest możliwość gromadzenia oraz utylizacji ścieków i śmieci wytwarzanych przez tę branżę. Obecnie sieć kanalizacyjna nie obejmuje wszystkich użytkowników zlokalizowanych w Dolinie Baryczy. Budowa kompleksowej kanalizacji na terenie gmin Milicz, Żmigród i Cieszków ma zostać zakończona w 2015 r.³ Aby zapobiec opisanym wyżej problemom, niezbędna jest długofalowa integracja polityki rozwoju infrastruktury technicznej ze zrównoważonym rozwojem turystyki.
- **Ochrona wartości przyrodniczych i kulturowych** jest szczególnym wyzwaniem na obszarze parku krajobrazowego. Nadmierna eksploatacja zasobów

³ Informacja ze strony internetowej: www.pgkdolinabaryczy.pl (22.11.2010).

przyrodniczych i kulturowych może spowodować obniżenie jakości tych dóbr, co w konsekwencji może prowadzić do zaniku atrakcyjności turystycznej obszaru. Ochrona wartości przyrodniczych i kulturowych oraz prawidłowe nimi zarządzanie mają kluczowe znaczenie w zrównoważonym rozwoju turystyki [Mayer, Milewski 2009, s. 66]. Zasoby przyrodnicze i kulturowe szczególnie istotne dla turystyki w obszarze PK „Dolina Baryczy” to: unikalny w skali Europy krajobraz stawów, lasów i pól; bogactwo flory i fauny (szczególnie gatunków ptaków); bogata kultura oraz dziedzictwo historyczne (liczne zabytki architektury sakralnej, mieszkalnej i inżynierskiej). Wytyczne do kształtowania turystyki na obszarach chronionych zawierają odpowiednie regulacje prawne (zob. [Warczewska, Mastalska-Cetera 2010, s. 680]). Na obszarach chronionych szczególnie ważnymi etapami zarządzania są monitoring oraz szybkie reagowanie na zmiany, w celu mierzenia trendów i oddziaływań, szczególnie negatywnych. Rekompensatę strat związanych z turystyczną eksploatacją może stanowić przeznaczenie części dochodów z tej branży na ochronę zasobów przyrodniczych i kulturowych.

5. Podsumowanie

Obszar Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy” ma wyjątkowe – nie tylko w skali kraju, ale również Europy – walory przyrodnicze, które mogą stanowić podstawę jego rozwoju społeczno-gospodarczego, opierającego się w dużej mierze na turystyce. Według misji określonej w Projekcie Strategii Rozwoju Turystyki na lata 2007-2013 „turystyka daje możliwość dynamicznego rozwoju gospodarczego i społecznego kraju, przyczyniając się do generowania nowych miejsc pracy, podnoszenia poziomu życia społeczeństwa i zwiększania konkurencyjności regionów przy zachowaniu tradycyjnych wartości polskiego społeczeństwa i w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju” [Projekt Strategii...]. Warunkiem spełnienia tych założeń musi być precyzyjne określenie celów w polityce zrównoważonego rozwoju turystyki, a następnie ich konsekwentna realizacja i monitoring. W przypadku tak dużej powierzchni, jaką ma PK „Dolina Baryczy” rozciągający się na terenie 10 gmin, szczególnego znaczenia nabiera koordynacja podejmowanych działań. Obszar Parku charakteryzuje m.in. znaczne różnicowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych w granicach poszczególnych gmin, a w konsekwencji różnicowanie oferty turystycznej. Potrzebny jest więc instrument pozwalający na wspólne kierowanie rozwojem branży turystycznej na obszarze całego Parku. Szansą na wspólne, międzygminne działania jest opracowana Lokalna Strategia Rozwoju dla Doliny Baryczy⁴. W strategii zwrócono uwagę na trzy obszary problemowe: turystyka i walory przyrodniczo-kulturowe, usługi i produkty lokalne oraz aktywni mieszkańcy. Wyznaczone w tym dokumencie cele szczegółowe oraz zaplanowane przedsięwzięcia, m.in. w ramach stworzenia spójnej oferty turystycznej, wskazują na konieczność promocji

⁴ www.dolnyslask.pl (22.11.2010).

walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz oferty turystycznej, wsparcia tworzenia nowych miejsc pracy w sektorze usług i produktów lokalnych. Wspólna realizacja założonych celów i przedsięwzięć może pomóc gminom w zmierzeniu się z trudnymi wyzwaniami stojącymi przed turystyką PK „Dolina Baryczy”, którą należy rozwijać zgodnie z ideą rozwoju zrównoważonego.

Literatura

- Agenda dla zrównoważonej i konkurencyjnej turystyki europejskiej*, Komunikat Komisji Europejskiej, Bruksela 2007, www.zarabiajnaturystyce.pl (12.11.2010).
- Bank danych regionalnych, www.stat.gov.pl (15.11.2010).
- Działania na rzecz bardziej zrównoważonej turystyki europejskiej*, Raport Grupy ds. Zrównoważonego Rozwoju Turystyki, Komisja Europejska, luty 2007 (12.11.2010).
- Kowalczyk A., Derek M., *Zagospodarowanie turystyczne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.
- Lokalna Strategia Rozwoju dla Doliny Baryczy, www.dolnyslask.pl (22.11.2010).
- Lubaczewska S., Tokarczyk-Dorociak K. (red.), *Ochrona przyrody i krajobrazu Doliny Baryczy. Wskazówki do planowania przestrzennego*, Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody „pro Natura”, Wrocław 2008.
- Mayer B., Milewski D. (red.), *Strategie rozwoju turystyki w regionie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009.
- Pender L., Sharpley R. (red.), *Zarządzanie turystyką*, PWE, Warszawa 2008.
- Projekt Strategii Rozwoju Turystyki na lata 2007-2013, www.fundusze-strukturalne.gov.pl (25.11.2010).
- Rogall H., *Ekonomia zrównoważonego rozwoju. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 2010.
- Turystyka w województwie dolnośląskim w latach 2004-2007*, www.stat.gov.pl (8.11.2010).
- Uglis J., *Ocena stanu warunków rozwoju turystyki w powiecie milickim*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 590, Ekonomiczne Problemy Usług nr 52, Szczecin 2010.
- Warczewska B., Mastalska-Cetera B., *Zrównoważony rozwój turystyki na obszarach chronionych*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 590, Ekonomiczne Problemy Usług nr 52, Szczecin 2010.
- Zaręba D., *Ekoturystyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.

CHALLENGES FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TOURISM IN “BARYCZ VALLEY” LANDSCAPE PARK

Summary: “Barycz Valley” Landscape Park was created in 1996 to protect the exceptional natural assets and landscape attractions. They evolved along with the development of the area due to the local agricultural farming, pasturing and herding, and fish farming. Many of them evolved in the habitats created by human activity. The vast variety of wildlife and its closeness to large cities have promoted the socio-economic development of the region. In the vicinity of the park there are seven Lower Silesian municipalities with diversified tourism infrastructures. The continued tourism development May, however, adversely affect the natural resources of the park. This paper presents basic information on the tourism development of the region and identifies the challenges for the sustainable development of tourism in the area.